

А. А. Іщенко

ПЕРШИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ З'ЇЗД ДЕПУТАТІВ ВСІХ РІВНІВ У СЕВЕРОДОНЕЦЬКУ НА СТОРІНКАХ ОДЕСЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРЕСИ

Ключові слова: революція, президентські вибори, революційна ситуація, «помаранчева революція», регіональна преса, Северодонецький з'їзд, Одеса.

Ключевые слова: революция, президентские выборы, революционная ситуация, «оранжевая революция», региональная пресса, Северодонецкий съезд, Одесса.

Key words: revolution, presidential elections, the revolutionary situation, «orange revolution», regional press, Congress of Severodonetsk, Odessa.

Одним із вирішальних чинників, що призвів до процесу визрівання революційної ситуації листопада–грудня 2004 року в Україні був розкол панівного класу. Однак розкол, тріщина панівного класу, почавши визрівати ще з часів «справи Гонгадзе» і відставки Ющенка і Тимошенко з урядових посад в 2001 році [1, с. 107], досягли свого апогею у другій половині листопада 2004 року. Водночас подолання цього розколу і зрештою компроміс, прийнятий українськими «верхами» не без участі міжнародних посередників, стали значними факторами, що спричинили штучне переривання революційної ситуації та подальше утихомирювання протестів, що кінець-кінцем в умовах недозрілості українського громадянського суспільства призвело до неможливості трансформації революційної ситуації у справжню революцію, яка одна тільки і могла провести докорінні соціально-економічні зміни в країні. Як результат — сьогоднішня консервація української моделі периферійного капіталізму, капіталізму особливого типу, що насичений суперечностями, які виключають ймовірність його прогресивного розвитку.

Перший всеукраїнський з'їзд депутатів усіх рівнів, що відбувся 28 листопада 2004 року в Северодонецьку, проходив в той переламний історичний момент, коли компроміс фінансово-промислових угруповань вже намітився шляхом спільної заяви першого «круглого столу» за участю міжнародних посередників 26 листопада 2004 року [2, с. 276] та постанови Верховної Ради України «Про політичну кризу у державі, що виникла у зв'язку з виборами Президента України» від 27 листопада 2004 року [3], проте ще не дійшов остаточного юридичного оформлення через Рішення Верховного Суду України від 3 грудня 2004 року щодо другого туру виборів Президента України [4, с. 251–256] та прийняття пакетом Закону України «Про внесення змін до Конституції України» [5], Закону України «Про особливості застосування Закону України «Про вибори Президента України» при повторному голосуванні 26 грудня 2004 року» [6] та Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про особливості застосування Закону України «Про вибори Президента України» при повторному голосуванні 26 грудня 2004 року» (справа про особливості застосування Закону України «Про вибори Президента України») [7]. Тепер вже можемо констатувати, що в руках правлячого класу, перед загрозою подальшого розгортання активності «низів» та переростання революційної ситуації на революційний процес, нарочито показний з'їзд чиновників південно-східних областей став лише додатковим важелем для поспішного досягнення компромісу «верхами».

В контексті дослідження перебігу та наслідків всеукраїнського з'їзду депутатів всіх рівнів 28 листопада 2004 року в Северодонецьку необхідно відзначити працю Станіслава Кульчицького [8]. Знаний історик справедливо відзначає, що *«події неділі 28 листопада надзвичайно вагомі. Відбираючи їх для аналізу, слід зупинитися на чотирьох: з'їзді в Северодонецьку, засіданні РНБО, ультиматумі опозиції Л. Кучми і спробі влади застосувати силу щодо народу, який вийшов на вулиці і майдани. Було б помилково перераховувати ці події по черзі, не вбачаючи органічного зв'язку між ними. Напередодні вирішальної проби сил у понеділок, 29 листопада, вони об'єднувались у*

певну цілісність». Він не сумнівається, що *«загроза прийняття Верховним Судом України найбільш логічного і природного рішення тиснула на свідомість усіх представників «партії влади»* [8, с. 215].

Авторитетний історик Георгій Касьянов небезпідставно зауважує, що 28 листопада на з'їзді в Северодонецьку *«звучали заявлення, свідельствующие не столько о реальных намерениях, сколько о желании нейтрализовать успехи оппозиции»* [9, с. 369].

Відомий історик і політолог Кость Бондаренко слушно відзначає стосовно Северодонецького з'їзду, що *«собрание проходило слишком поспешно и неподготовленно, было отмечено множество досадных экспроментов»* [10, с. 597].

Завданням цього невеличкого дослідження є описове відображення фрагменту помаранчевих подій листопада–грудня 2004 року, а саме Першого всеукраїнського з'їзду депутатів усіх рівнів 28 листопада 2004 року в Северодонецьку на сторінках одеської регіональної преси. Це дозволить нам на прикладі регіональної преси «біло-синього» регіону прослідкувати логіку дій політичних акторів протистояння, які на початку у суперечностях між собою намагались знайти і заручитись підтримкою мас українських громадян, а згодом, неочікувано для самих себе отримавши її та через кілька днів отямившись від розгубленості і масштабів протестів, усвідомили необхідність негайно дійти компромісу, надалі всіма засобами і з обох боків намагаючись приборкати основного політичного гравця — мільйони громадян України.

Напередодні з'їзду, 27 листопада, газета Одеської обласної ради «Одесские известия» на всю першу сторінку цитує спеціальну заяву для преси голови Одеської обласної адміністрації Сергія Гриновецького: *«Я как депутат от города Одессы, получивший наибольшее количество голосов избирателей, совершенно серьезно могу заявить, что если только будет нарушена Конституция Украины и прольется кровь, нам ничего не останется делать, как говорит языком ультиматума. Суть его будет заключаться в том, что на территории Одесской области будет действовать Конституция Украины и законы Украины»* [11]. Взагалі треба відмітити, що саме в цей момент, напередодні Северодонецького з'їзду, тональність

провладної регіональної преси є досить різкою та безумовно непримиренною. Це підтверджується, якщо тільки перелічити назви заміток та статей, розміщених в цьому ж номері газети Одеської обласної ради: «С осуждением грязной политики», «Остановить политических экстремистов», «Не самозванцы, а закон!» [12] і т. д.

В ці дні не менш войовничою виглядає і газета Одеської міської ради «Одесский вестник», яка публікує звернення Одеського міського голови до співвітчизників: *«Цель и средства этих авантюристов от политики ясны: подстрекательство к гражданскому неповиновению, попираание принципов местного самоуправления, устройства государства и, как итог — захват власти любой ценой. Но не для того Украина и Одесса прошли сложный тринадцатилетний путь независимости к стабильности к экономическому росту... Одесситы, призываю вас в это непростое время сохранять спокойствие, не поддавайтесь на провокации и наглую ложь лже-демократов. Мы отвергаем возможность развития силового сценария в нашем городе, но в то же время готовы дать решительный отпор всем противоправным действиям так называемой оппозиции»* [13].

30 листопада, через два дні після Сєвєродонецького з'їзду, газета Одеської міської ради в матеріалі «Обеспечить спокойствие в городе» публікує повний текст рішення зібрання — «Решение Всеукраинского съезда депутатов Верховной Рады АР Крым, местных советов всех уровней», в якому учасники з'їзду виражають *«веру и надежду на то, что конституционность и здравый смысл восторжествуют, и нам не придется применять крайние меры для самозащиты десятков миллионов граждан Украины»* і заявили, що *«при самом худшем, кризисном варианте развития общественно-политической обстановки в стране будем едины и решительны в защите волеизъявления народа Украины вплоть до проведения референдума по вопросу возможного изменения административно-территориального устройства Украины»* [14]. Повідомляється, що з'їзд також створив Міжрегіональний союз органів місцевого самоврядування, для керівництва яким створюється Координаційна рада з представництвом у складі ради по дві людини від кожної з областей — учасниць ради. Для організаційної роботи Коорди-

наційній раді доручається створити Виконавчу дирекцію, а місцем дислокації обох визначається місто Харків. В інформації, що присвячена позачерговій сесії Одеської міської ради, проведеної на другий день після Северодонецького з'їзду, цитується учасник з'їзду та мер Одеси Руслан Боделан: *«Непримиримая борьба за власть ведет Украину к всеобщему хаосу. При этом органы самоуправления на местах остаются по сути наедине со всемогущими в их городах проблемами. Им одним приходится отвечать за обеспечение тепла в домах, работу городского пассажирского транспорта, выплаты зарплат бюджетникам. Действия же оппозиции препятствуют конкретному решению насущных вопросов жизнедеятельности, и именно она должна нести ответственность за ухудшение ситуации в экономике. Надо браться за наведение порядка, если пока не получается в стране, то хотя бы в своем городе»* [15]. В цьому ж числі опубліковане Звернення, прийняте 29 листопада ХХІІ позачерговою сесією Одеської міської ради ІV скликання:

«В эти трудные и трагические дни депутаты Одесского городского совета призывают всех членов территориальной громады объединиться для решения самых насущных задач города и предлагают:

Во-первых. Прекратить в городе проведение всяких митингов, пикетирований и других действий, не способствующих стабилизации социально-экономической обстановки. ...

Во-вторых. Прекратить существование в городе каких-либо незаконных органов, комитетов и других формирований. ...

В-третьих. Все силы вновь сформированных отрядов добровольных дружин, отрядов самообороны и других направить на борьбу с преступностью и правонарушениями, поручив координацию их работы управлению внутренних дел города. ...

В-четвертых. Мы призываем коллективы предприятий, учреждений, организаций всех форм собственности не поддаваться на различного рода провокации, воздерживаться от участия в политических забастовках, а их руководителей обеспечить надлежащую работу подведомственных им предприятий, учреждений, организаций.

В-пятых. Мы призываем всех граждан города с пониманием относиться к вопросам проплаты коммунальных платежей» [16].

30 листопада найбільш тиражна провладна регіональна газета «Вечерняя Одесса» повідомляє, що учасники з'їзду в Северодонецьку прийняли рішення *«признать официальное постановление ЦИК Украины легитимным и в полной мере отвечающим нормам Конституции, а законно избранным президентом считать Виктора Януковича»* [17]. Також повідомляється, що *«в случае прихода к власти нелегитимного президента, участники съезда оставляют за собой право на адекватные действия по самозащите граждан»* [18]. В тому числі називається право на проведення *«референдума по вопросу возможного изменения административно-территориального устройства Украины»* [19]. Нижче повідомляється, що Комітет національного порядку попереджує від прийняття будь-яких рішень, котрі можуть поставити під загрозу цілісність України. Далі газета пише, що Віктор Ющенко *«напомнил об уголовной ответственности за разжигание сепаратистских настроений и заявил о требовании КНС возбудить уголовные дела в отношении председателей облгосадминистраций, призывающих к созданию восточно-южной автономии»* [20].

Натомість, не дуже потужна в електоральному розрізі регіональна опозиція та її преса, на хвилі неабиякої вуличної активності своїх низових прихильників, розгорнула гостру та доволі успішну критику ідей та рішень Северодонецького з'їзду та їх одеських adeptів — насамперед мера Одеси Руслана Боделана та частково губернатора Сергія Гриневецького. Зокрема, 30 листопада близько двох тисяч учасників загальних зборів жителів Одеси прийняли рішення:

«1. Мы считаем безответственными и чрезвычайно опасными заявления ряда политиков, в том числе руководителей Одесской территориальной громады, депутатов местных советов и работников органов исполнительной власти Одесской области, направленные на нарушение территориальной целостности и изменение административно-территориального устройства страны, в том числе и методами, противоречащими действующей Конституции страны.

2. Мы заявляем, что отделение Одесской области от Украины не только противоречит Конституции Украины, но и не соответствует интересам ее жителей и приведет к ката-

строфическому ухудшению уровня жизни членов территориальной громады Одессы.

3. Мы убеждены, что основную заинтересованность в престоупной сепаратизации Украины и создании так называемого Новороссийского края проявляют нынешние депутаты областного и городского советов, руководство областной государственной администрации и исполнительных органов местного самоуправления, предполагающие таким образом сохранить занимаемые должности и избежать ответственности за совершенные ими действия.

4. Мы выражаем недоверие политикам, игнорирующим интересы одесситов и покушающихся на основы государственного устройства страны, и требуем от правоохранительных органов немедленно отреагировать на наше заявление, неукоснительно придерживаясь действующих уголовно-процессуальных норм.

5. Мы выражаем серьезную обеспокоенность в связи с тем, что руководство и ряд депутатов Одесского городского совета принимают решения и создают не предусмотренные законом военизированные формирования, грубо нарушая при этом свои полномочия, а также требуют введения чрезвычайного положения. Это может привести к дестабилизации обстановки в городе и является угрозой для жизни и здоровья одесситов.

6. Мы настаиваем, чтобы в соответствии с ч.2 ст.8 Закона Украины «Про місцеве самоврядування в Україні», данное решение было учтено при осуществлении деятельности соответствующих органов...» [21].

Аналогічні збори громадян зі схожими вимогами пройшли і у багатьох районних центрах Одеської області. Наприклад, 28 листопада на центральній площі районного центру Сарата відбувся мітинг солідарності громадян України на захист своїх конституційних прав (близько 150 осіб), на якому одногосно прийнято резолюцію, яка засуджує «сепаратистские действия Харьковской, Донецкой, Луганской, Одесской областей и поддержку их незаконных действий по расколу Украины в Северодонецке премьер-министром В. Ф. Януковичем» [22].

2 грудня в газеті «Юг» в замітці «Сушите сухари» публікується інформація про порушення карної справи Службою

безпеки України по факту закликів про створення автономії у складі Криму, Донецької, Харківської, Херсонської, Одеської, Дніпропетровської областей з їх подальшим приєднанням до Російської Федерації [23].

Газета «Чорноморські новини» подає матеріал під назвою «Очиститися від сепаратизму», в якому інформує читачів про загальні збори Одеської обласної організації Національної спілки письменників України і відповідну ухвалу, в якій за-суджуються сепаратистські тенденції та наміри порушити територіальну цілісність України [24]. В цьому ж номері газети вміщено замітку під красномовною назвою «Не потурати сепаратистським настроям», в якій подається інформація про відкритий лист російських політиків та журналістів ліберального спрямування до президента РФ Володимира Путіна: *«Росія не повинна потурати сепаратистським настроям, звідкіля б вони не йшли: зі Сходу чи із Заходу України. Тому що завтра наші доморощені російські сепаратисти стануть використовувати ці технології для розвалу Росії»* — відзначається в листі до президента Росії Путіна [25].

Останні потуги безкомпромісної риторики ще відчуваються в газеті «Вечерняя Одесса» 2 грудня, де публікується Звернення до територіальної громади м. Одеси, прийняте 29 листопада 2004 року XXII позачерговою сесією Одеської міської ради [26]. Поряд з цим «Вечерняя Одесса» вже пише: *«Генеральная прокуратура возбудила уголовное дело по факту совершения преднамеренных действий, направленных на насильственное изменение и низвержение конституционного строя, захват государственной власти, посягательство на территориальную целостность и неприкосновенность Украины»* [27]. В повідомленні зазначається, що карна справа відкрита за ознаками злочинів, що передбачені частиною 1 статті 109 і частиною 1 статті 110 Карного кодексу України, а слідство повинна вести Служба безпеки України. В той же час повідомляється про заяву Генпрокурора Геннадія Васильєва, в якій підкреслюється, що рішенням про порушення карної справи *«прокуратура дала правовую оценку действиям как одной, так и другой стороны»* [28]. Підкреслено слова Геннадія Васильєва, що *«не разделяя политические окраски, прокуратура опротестовала незаконные решения Луганского, Львовского, Харьковского,*

Ивано-Франковского, Черкасского и Волынского местных Советов. Поставлен вопрос об отмене около 40 незаконных решений» [29].

Починаючи з 4 грудня, одразу після спільної заяви другого «круглого столу» за участю міжнародних посередників та відомого рішення Верховного Суду України, войовнича тональність провладної преси різко спадає, адже на ситуацію суттєво впливає загальноукраїнський розвиток ситуації, що у відповідності із досягнутими домовленостями чітко прямує до компромісних пакетних угод «верхів».

4 грудня, намагаючись перехопити втрачену інформаційну ініціативу та немов би виправдовуючись, міський голова Одеси Руслан Боделан на сторінках «Вечерней Одессы» змушений був дати відповідь на лист учасників загальних зборів жителів міста Одеси:

«В адрес Одесского городского Совета поступило письмо, подписанное главным редактором независимой газеты «Юг» В. Куренным, председателем Одесской областной организации УРП «Собор» Ф. Нарийчуком, членом Союза театральных деятелей Украины Ф. Ткач, вторым секретарем Одесского областного комитета Социалистической партии Украины Н. Салтановским, под названием «Решение общего собрания жителей города Одессы».

В данном письме руководство и депутатов Одесского городского Совета необоснованно обвиняют в «заинтересованности в преступной сепаратизации Украины и создании так называемого «Новороссийского края», не предусмотренных законом военизированных формирований и грубом превышении своих полномочий».

Одесский городской Совет со всей ответственностью заявляет, что изложенное в письме не соответствует действительности» [30].

Поряд з цим газета публікує дружельобну інформацію під назвою «В Одессе будет заложен парк Примирения»:

«В субботу, 4 декабря, в Одессе пройдут митинг и общегородской субботник. Об этом сообщил на пресс-конференции городской голова Руслан Боделан. По словам мэра, субботник пройдет «по предложению граждан города». В рамках акции будет заложен сквер, который одесситы предложили назвать

парком Примирения или Дружбы. Место под зеленую зону определяют городские архитекторы.

Кроме того, в ходе субботника одесские школьники будут собирать металлолом, который затем планируется отправить на металлургические предприятия Донбасса.

Планируется также провести лотерею, во время которой будут разыграны 3 автомобиля ЗАЗ. «Таким образом мы поддержим отечественного производителя, а деньги, поступившие от продажи лотерейных билетов, пойдут на оздоровление в Одессе детей из Западной Украины», — заявил Р. Боделан» [31].

«Вечерняя Одесса» за 7 грудня повідомляє про Другий з'їзд депутатів всіх рівнів, що відбувся 4 грудня в Харкові, де основний доповідач голова Харківської облдержадміністрації Євген Кушнар'єв заявив: «Сегодня не надо спрашивать, кто — за Ющенко, а кто — за Януковича, главное — кто за Украину?» [32].

8 грудня у Верховній Раді України відбулось пакетне голосування, а вже 9 грудня «Вечерняя Одесса» повідомляє: «Палаточные городки «оранжевых» и «сине-белых» демонтированы с площадей возле облгосадминистрации и здания горисполкома. Как сообщил руководитель пресс-службы Одесского регионального штаба Виктора Ющенко Сергей Филичкин, на днях состоялась встреча главы стачечного комитета Евгения Врублевского с городским головой Русланом Боделаном, инициатором проведения которой выступил мэр. На ней шел разговор о том, что будет демонтирован палаточный городок в поддержку Ющенко, если пустующие палатки уберут и с Думской площади. Нам стало известно, что вчера сине-белый город демонтировали» [33].

Отже, спробуємо підвести короткі підсумки. В перші дні після проведення Северодонецького з'їзду депутатів всіх рівнів 28 листопада 2004 року в Одеській області його активними інформаційними провідниками стали високопосадові регіональні чиновники — міський голова Одеси Руслан Боделан та голова Одеської обласної адміністрації Сергій Гриневецький. Проте ідеї Северодонецького з'їзду та їх одеських adeptів, незважаючи на серйозну інформаційну підтримку місцевої преси, не отримали відчутної підтримки населення на Півдні і не

були сприйняті навіть частиною провладної команди. Крім регіональної бізнес-бюрократії, що була не дуже однорідною та жадала за будь-яку ціну лише гарантій збереження власної, насамперед економічної, а при нагоді і політичної влади, ці ідеї не знайшли своїх прихильників і чітко вираженої соціальної бази. Значна частина місцевої (як і всеукраїнської) влади при цьому вже знаходилась на етапі активної інтеграції в опозиційні структури.

Безпосереднім поштовхом до негайного проведення радикального Северодонецького з'їзду стали кроки з консолідації частини провладної команди і опозиції — рішення «круглого столу» за участю міжнародних посередників 26 листопада та постанова Верховної Ради України «Про політичну кризу у державі, що виникла у зв'язку з виборами Президента України» від 27 листопада. На стрімкий розвиток подій також впливав призначений на 29 листопада початок розгляду справи з оскарження результатів виборів у Верховному Суді України. Фактично з'їзд в Северодонецьку 28 листопада став лише додатковим важелем впливу та аргументом на переговорах щодо приборкання масових протестів, досягнення компромісних рішень «верхами», які ставили собі за мету недопущення переростання революційної ситуації на справжні революційні зміни. Допоки компроміс у «верхах» лише намічався і продовжувала існувати реальна загроза революційного сценарію, регіональна преса, що знаходилася в основному під контролем влади, активно просувала рішення Северодонецького з'їзду, тим самим зберігаючи один із сценаріїв розвитку контрреволюції. Як тільки кабінетний компроміс у «верхах» був досягнутий, а революційна загроза минула — регіональна преса припиняє безкомпромісну риторику. Щоправда, по інерції подекуди ще продовжується «революційна» риторика опозиції та опозиційної преси, але лише тимчасово. Тепер залишаються лише формальності — дочекатись механістичної заміни у владних кабінетах одних чиновників на інших, поміняти таблички та інтерпретувати це як «революцію».

Джерела та література

1. Іщенко А. А. Соціально-політичний характер та періодизація «помаранчевої революції» 2004 року // Інтелігенція і влада: громадсько-політ. наук. зб. Вип.26. — Одеса: Астропринт, 2012. — 232 с. — (Серія: Історія).
2. «Помаранчева» революція. Версії, хроніка, документи. — К.: Оптима, 2005. — 416 с.
3. Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 50. — С. 544.
4. Помаранчева революція. Версії, хроніка, документи / Упоряд. М. Погребинський. — К.: Оптима, 2005. — 416 с.: іл. — рос. мовою.
5. Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 2. — С. 44.
6. Там само. — 2004. — № 52. — С. 566.
7. Офіційний вісник України від 14.01.2005. — 2004. — № 52. — Т. 1. — С.328.
8. Кульчицький С. Помаранчева революція. — К.: Генеза, 2005. — 368 с.
9. Касьянов Г. Украина 1991–2007: очерки новейшей истории. — К.: Наш час, 2008. — 480 с.
10. Бондаренко К. Леонид Кучма. Портрет на фоне эпохи. — Харьков: Фолио, 2007. — 636 с.
11. Одесские известия. — 2004. — 27 нояб. — № 224–225. — С. 1.
12. Там само. — С. 2–3.
13. Одесский вестник. — 2004. — 27 нояб. — № 234–235.
14. Там само. — 30 нояб. — № 236. — С. 2–3.
15. Там само. — С. 2.
16. Там само. — С. 1.
17. Вечерняя Одесса. — 2004. — 30 нояб. — № 183. — С. 1.
18. Там само.
19. Там само.
20. Там само.
21. Юг. — 2004. — 4 декаб. — № 92. — С. 2.
22. Там само. — 2 декаб. — № 91. — С. 4.
23. Там само. — С. 1.
24. Чорноморські новини. — 2004. — 4 груд. — № 124–125. — С. 1.
25. Там само. — С. 3.
26. Вечерняя Одесса. — 2004. — 2 декаб. — № 184. — С. 1.
27. Там само.
28. Там само.
29. Там само.
30. Там само. — 4 декаб. — № 185–186. — С. 1.
31. Там само.
32. Там само. — 7 декаб. — № 187. — С. 1.
33. Там само. — 9 декаб. — № 188. — С. 1.

Анотації

Ищенко А. А. Первый всеукраинский съезд депутатов всех уровней в Северодонцке на страницах одесской региональной прессы.

В статье отображается фрагмент «оранжевой революции» ноября–декабря 2004 года, а именно, Первый всеукраинский съезд депутатов всех уровней в Северодонцке, на страницах Одесской региональной прессы.

Ischenko A. A. Odessa press about the First All-Ukrainian Congress of all levels deputies in Severodonetsk.

This article shows an episode of «The Orange Revolution» in November-December of 2004, namely, the First All-Ukrainian Congress of all levels deputies in Severodonetsk reflected in Odessa regional press.

А. В. Кожанов

ВИСВІТЛЕННЯ ПРЕСОЮ СТАНОВЛЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГАЗЕТ «ЛІТЕРАТУРНА УКРАЇНА» ТА «РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»)

Ключові слова: Рух, Установчий з'їзд НРУ, компартійна преса, пропаганда та агітація.

Ключевые слова: Рух, Учредительный съезд НРУ, компартийная пресса, пропаганда и агитация.

Key words: Rukh, founding congress of NRU, communist party press, propaganda and agitation.

Утворення Народного Руху України за перебудову на Установчому з'їзді 8–10 вересня 1989 року стало важливим кроком національно-демократичних сил на шляху до становлення нової системи суспільно-політичного світогляду у державі. Найкраще про непересічність цієї події свідчить підвищена до неї увага збоку провідних видань та інших ЗМІ.

Немаловажливу роль у зародженні й поширенні прогресивних ідей у державному вимірі відіграє національно-демократична преса, з огляду на її пропагандистські можливості і нерідко актуальне, багатогранне висвітлення різного виду інформації. Саме тому у розгляді складних трансформаційних тенденцій